

Novoletne kulturne novice

KUD Barje:

Izvolil so novega predsednika, zdaj je to Milan Starin, po poklicu ekonomist. Režiserka Tončka Melak pa je zbrala svojo vojsko gledaliških navdušencev, ki bodo uprizorili »Inšpektorja na obisku«. »Čas je dozorel za to delo« je rekla. Izvršni odbor ZKO je Tončko Melik izvolil v komisijo za prireditve in proslave pri OK SZDL.

KUD Brezovica:

Po številnih nastopih v okviru praznovanj 29. novembra se pripravljajo pevski zbor na nastop v Slovenski Filharmoniji. Občina Center ga je povabila na revijo, kar je veliko priznanje, saj nastopajo v Centru ugledni pevski zbori. V nedeljo 27. decembra pa vabijo Brezovčani v novo dvorano gasilskega doma, kjer bodo priredili novoletni koncert z nonetom Vitra iz Ribnice. Sodeloval bo tudi harmonikar Tomaž Novak.

KUD Dolgi most

Filmski abonma za mladino je presegel vsa pričakovanja.

PD Horjul

»Sredstev nam zmanjkuje.« To je predsednica Marta Pratotinik povedala najprej in zelo prizadeto, edino, kar mi je prišlo na misel, je njihov žiro račun, morebiti pa se bo oglasil kakšen dedek Mraz, ki bi jim lahko priskočil na pomoč: 50101 – 678 – 80261. Sicer pa se pripravljajo na premiero lutkovne igre, ki jo izvajajo odrasli člani društva, naslov je privlačen »Zajček dideldajček«. Režira Franci Končan. Pevski zbor je nastopil že za obletnico Iskre, sicer pa so vsi zavitali rokave in obnavljajo dom. Gledališka igra pa gre v studij po novem letu.

KUD Dolomiti Dobrova

Pripravljajo se na desetletnico delovanja, ki jo bodo praznovali ob slovenskem kulturnem prazniku. Ustanavljajo plesno sekcijo, kar naj bi bila spodbuda tudi za druga društva, saj je ples tista dejavnost, ki najbolj privabi mladino. Tudi na Dobrovi se zmeraj obnavljajo dom. Pevski zbor pa se loteva vedno zahtevnejših pesmi. Nekatere so skladatelji napisali posebej za dobrovski zbor in predsednik Potočnik jih »ljubosumno« skriva le za svoje pevce.

KUD Iška vas

»Zanimanje za kulturo v Iški vasi je še vedno zelo veliko, posebej med mladimi. Potrebujemo le dobrega mentorja, ki bi znal biti tudi potrpežljiv. Pred kratkim so »Emonski potepuhi« navdušili občinstvo, ob novem letu pripravljajo člani društva skupaj s šolo celovečerni kulturni program. Pevski zbor razmišlja o sodelovanju na zahtevnem tekmovanju Naša pesem 88 v Mariboru.

DPD Svoboda Podpeč Preserje

»Dom bodo zaprli« je rekla žalostno tovarišica Pečnikova. »Ampak delovanja to ne bo zavrijlo.« Izvrstni ženski pevski zbor prepeva pod vodstvom zagnane zborovodkinje Cilke Čermelj Merjak, na ogledni deski pa so vabila gledališki skupini, ki zavzeto vadi Miklovo Zalo v originalu, nemodernizirani obliki. Premiera ne bo doma. Dokler dom ne bo saniran, bodo prosili za domicil kulturne domove v bližnjih krajih. Režiser Miklovo Zale je Janez Cimperman. Čestitamo!

KUD Želimlje

Kulturniška skupina je privabila zelo uspešni recital »Pohorski bataljon«. Zdaj izbirajo lutkovno igrjo, ki jo bo režirala Zorka Jurhar. Mladina je v kraju zelo aktivna, pa tudi vzorna, saj po disko predstavi zelo skrbno pripravi dom in pomaga pri vseh proslavah. Zelo si želijo obnoviti gledališko skupino, ki bi razveselila starejše krajanje. Zato pa potrebujejo režiserja. Nagovarjajo televizijskega sodelavca Andreja Šmuka, morebiti pa se bo omehal!

KUD France Prešeren Trnovo

Že v decembru bodo pripravili literarni večer, večer glasbe. V času šolskih počitnic bodo pripravili nekaj prireditev za otroke, ki ne bodo šli smučat. Pripravljajo pa se že tudi na Prešeren teden, v katerem se bodo vstile kulturne prireditve v počastitev smrti pesnika, po katerem je poimenovano društvo.

KPSRD slepih in slabovidnih »Karel Jeraj«

Pripravljajo akademijo ob 40. letnici medobčinskega društva slepih in slabovidnih, društvo pa letos praznuje 30. obletnico. Pesniki so svoje pesmi objavili v zbirki, ki jo je izdala republiška zveza, še vedno prirejajo občasno predavanja na svoje člane, objavili pa so tudi nastop pevskega zbora na občinski reviji.

KUD Pijava Gorica

Za klubsko dejavnost je v Pijavi Gorici veliko zanimanje. Mladina se zbira v društvu dvakrat na teden: v sredo in v petek. Za ogrevanje poskrbi krajevna skupnost. Izrazni ples vadijo mladi sami. Režiser Peter Pal pa že pripravlja premiero. Tokrat bo komedija.

KUD Velike Lašče

»Trdoglavček« v Laščah ne bo lutkovna, ampak igrca v živo. Skupina Saplo pripravljala celovečerni recital z naslovom Penelopa pesnice Marije Gorše. Režiser Andrej Perhaj pa za svojo gledališko skupino že izbira delo.

KUD Šentjost

Folklorna skupina se lepo uveljavlja doma in v bližnji in daljni okolici. Režiserka Ivanka Kavčič se dogovarja s pesnico Svetlano Makarovič, da bi nastopila v Šentjostu. Menda jim je znana kulturna ustvarjalca občujbila svoje sodelovanje, sicer pa na Šentjostu nikoli ne pozabijo na ljudsko izročilo, poleg igrice za najmlajše se pripravljajo tudi odrasla skupina, da bo spet obudila spomin na stare čase, ko je v igri sodelovala skoraj vsaka hiša. Bojana Martinca imajo še danes v lepem spominu, saj so z njegovo igrjo nastopili na zaključnem srečanju. Tradicionalno likovno razstavo pa bodo pripravili za slovenski kulturni praznik. Skrbijo jih, in to hudo, stroški za ogrevanje in elektriko.

KUD Rob

Ljudje v Robu in okolici zelo radi berejo. Zato je knjižna izpostava glavni kulturni dogodek v kraju. Krajevna skupnost se sicer trudi, da bi kulturni dom, ki so ga krajanje zgradili tako požitvalno ne ostal zapuščen, vendarle pa je tudi zanimiva oblika kulturnega dela organizacije obiska kulturni prereditev v Cankarjevem domu za vse krajanje. Tudi to je način, s katerim bi spet oživel zanimanje za kulturno dogajanje – neke vrste društvena oblika klubske dejavnosti.

KUD Turjak

Po dolgih letih mirovanja je tudi to društvo pričelo z rednim delom. Imajo dva pevske zbora, ki ju vodi zborovodkinja Jezeva. Za kraj s staro kulturno tradicijo je oživljanje ljubiteljske kulture nedvomno velika pridobitev, ki se je lahko veselijo vsi krajanje, saj bodo odslej v kulturnem domu tudi prireditve krajevnega značaja na kvalitetnem kulturnem nivoju.

»Alternativa« v Trnovem

Napiši krajšo reportažo za novoletno številko. Mi je rekla urednica Naše komune, predlagala sem ji zapis o alternativni kulturi, ki naj bi poganjala svoje mlade korenine v društvu France Prešeren. Pa se je takoj strinjala.

Torej sem v soboto zvečer korakala čez trnovski most in obujala spomine. Na čase, ko sem redno ob sobotah in nedeljah zmrzovala v kulturnih domovih po občini, ko sem si ogledovala takšne in drugačne kulturne dosežke. V KUDU France Prešeren je bilo zmeraj malo drugače: pristrčno, gostoljubno, po domače. Takrat je bil tam še živ Alfonz Tomat, sicer tajnik, drugače pa prava »duša« tega društva, ki je znal pridobiti sodelavce, tiste najbolj imenitno profesionalne, pa druge, take, požrtvovalne – kot je bil na primer večno mladi sošolec Srečka Kosovela pianist Lovrenčič, ki je še pri devetdesetih letih igral klavir v društvu, da so male balerine plesale tam v živo. V društvu so se zbirali predvsem gledališki zanesenjaki vseh poklicev in starosti, predvsem taki, ki so igrali s srcem. Po mnenju nekaterih kar s prevročim srcem, saj je bilo »Lectovo srce« eden njihovih hitov. Občinski, posebej še republiški komisiji, so šli kar lasje pokonci, amaterska kultura naj bi se vendar zgledovala pri naprednem delavskoprosvetnem odru Delakovega kova – oni pa so trmasto hoteli igrati operete, na primer tisto »O belem konjčku«. Časi so se spremenili. Zdaj o dobri opereti ne razmišljamo več kot o bav-bavu malomeščanskega kiča, spremenili so se tudi kraji. Desna stran Karunove ulice mi je bila še čisto

domača. Leve pa sploh nisem več spoznala, saj je društvo po Tomatovi smrti takorekoč stagniralo. Nove stolpnice so pričale, da se je čas čisto spremenil, da ta del Ljubljane ni več Alfonzovo Trnovo in so vsi tisti devetdesetletni krajanje, ki so se v društvu zbirali kot primorski begunci, s Tomatom in še s kom, zapustili naše nove čase. Ampak okrog kulturnega doma se ni dosti spremenilo. Široka stara hiša, ki sili na cesto, je bila razsvetljena. Pred domom je nekdo grabil. Predsednica je na pladnju nesla skodelice s kavom. »Fantje belijo«, je rekla. »Vse vikende preživijo pri prenavljanju doma«. V majhni pisarni, ki jo je simbolično grel gasperček še iz Tomatovih časov so bili zbrani samozvestni fantje in dekleta. Eden mi je povedal, da prijateljuje s starejšo Kosovelovo sestro, kajti v Dutovljah poučuje kitaro (naključje?). Zdaj se je zaradi doma odpovedal vikendom na Krasu. Govorili so živo in s prepričanjem. Seveda so povedali, da jim primanjkuje sredstev, da bi radi dobili sponzorje in se želijo z urednico Naše komune pogovoriti, da bi sponzorje objavljali v Naši komuni. Zaenkrat si bodo služili za osnovna sredstva z dedkom Mrazom. Imajo pripravljene risanke, igrali bodo tudi v živo, za spremstvo bodo priljubljene živali iz bogatega gledališkega fundusa. Trinajst jih je v ožjem odboru, pa niso prav nič vraževerni. Doma ne bodo odpirali s fanfarami, ampak delovno. Medtem so se v sobo hodili gret belo popleskani fantje, ki so malali atelje. Bradati fant je dobil naročilo naj pospravi manekene, ki so zmrzovali brez nog in

rok, z golimi zadnjicami pred domom. Izkazalo se je, da niso kakšna alternativna scena, ampak manekeni iz Maksimarketa. Začudila sem se nad prostovoljno vneto za delo; pa so me strogo, nekako strogo zavrnili: »delajo iz interesa, hočejo imeti prostor, to je način socializiranja, to je društvo« so rekli. Vsak je povedal nekaj. O povezovanju s šolo, o povezovanju s starejšimi člani, o posojilih oblek, o zbiranju starih razglednic Trnovega, o videosekciji (potrebujemo samo še opremo) – in tista, najlepša novica – premiera Georgea Dandina je pred vrati. Že pred novim letom. Mene je začelo zebsti v noge. Kdo bi se menil o alternativni, ko pa pušča strop in je treba urediti elektriko in vodo. Poslovala sem se. Ena od deklet mi je za slovo rekla: »Ne poslušajte, kaj govorijo, važno je, kaj delajo«. Predsednica pa mi je le še navrgla nekaj o alternativni, rekla je: »Če govorimo o alternativni pri kulturnoumetniškem delovanju v društvih, pomeni v bistvu to samo posodobitev, pomeni iti v korak s časom. V društvih naj torej ne bi delovale le folklorne skupine, dramske itd. ampak tako društvo naj bi pokrivalo tudi druge interese: oblikovanje, modo, sodobne oblike plesa, videofilm, arhitekturo, pa še klubski način delovanja. Zato društvo lahko vključuje veliko število ljudi, ne le neposredno aktivne, ampak tudi take, ki imajo le ideje in načrte za izvedbo.«

Kaj mi preostane. Pismo dedku Mrazu: Pošlji na račun Kuda France Prešeren malo denarja, da bodo fantje in dekleta, ki jih je okrog sto, lahko ustvarjali za JUTRI, ki bo moral biti za mlade ljudi prijaznejši kot je DANES.

JASNA ŠKRINJAR

29. NOVEMBER MALO DRUGAČE

Šentjoško praznovanje ne bo pozabljeno

Mlad človek brez nadarjenosti je star človek. Ta modrost nam pove, da smo v Šentjostu sami mladi ljudje. Prvi »Pokaži kaj znaš« je bil pred 15 leti, v bistvu pa je šlo sedaj za isto zveličavno idejo: mladim, oziroma vsem mladim po duši, dati možnost, da pokažejo, kaj zmorejo in kaj znajo.

Za vsakega slehernika je prvi nastop – prvi javni nastop na odru velikega pomena. Narava je dala vsakemu izmed nas različne darove, katere posredujemo drug drugemu, to pa je bil namen naše vesele prireditve. Najmlajši so bili prvi na vrsti in s tem dali korajžo ostalim bolj velikim. Mateja in Valči sta jih vodili, peli in plesali z njimi. Erika je zaigrala na klavir Prav lušno je res na deželi. Jure, Nina, Marko in Andraž, pa Matej in Igor, Sara in Erika so pod vodstvom Snapkove Marije naredili zanimivo razstavo. Na desni strani odra je stal iz škatel narejen in pobarvan velik tovrnjak, ki je pripeljal same imenitne stvari. Zraven pa so stale vse mogoče figurice iz gline in risbice. Tudi mala Tatjana je požela velik aplavz, ko je odkimavala z glavo in pela: Jaz ne bom doma ostala. Za svoj zaključek so se posedli na stolpnice in prijeli čez rame in zapeli. Potem so pa vstali, prijeli velike črke v roke in sestavili napis Pokaži kaj znaš.

Na vrsti je bila nato šentjoška osnovna šola. Igračka – vedno smejoča Špela – si je prizadevala svoje nadobudne učenke kaj pametnega navaditi, pa ji ni dosti uspelo, ker se je izkazalo, da so oni pametnejši.

Pa tudi račke so plesale. Matej pa je odrecital pesem Naša mama kot profesor. Katarina pa se je korajžno postavila pred mikrofona in zapela kar tri pesmi, ki so požele aplavz. Splačalo se je. Na vrsti je bil Poldetov Roman mlajši iz Kurje vasi. »Jaz sem muzikant«. Po tišem vam povem, da ga harmonika okol nosi, jo ima pa raje kot dekleta. Snapkov Borut je dokazal, da zna od vseh bratov (ima še tri) najbolje kuhati. Medtem ko je on kuhal, pa se je predstavila cela družina Snapkovega Matije in Brede s staro pesmijo Ljubezen do domovine in Koguškova dekleta so tudi zapela ob spremljavi Čukovega Marjana.

Že je bil na vrsti kviz. Koliko smeha je požel, ko je glavni dobitnik – velika bela kokoš – v leseni kletki začela kokodajati. Vrstila so se nadvse domiselna vprašanja, ki so jih sestavili Poldetov Lojze, Martinov Janez in Petrov Lado. Na primer: najvišja in najnižja domačija v Šentjostu. To sta Sovčkova in Jurčkova! Kolikokrat pripelje na dan avtobus? Petkrat! Koliko je zvonov v Šentjostski fari? Šestnajst! Katerih priimkov je največ? Prvih Oblakov, drugih po vrsti Kavčičev! Koliko ljudi zaposluje Šentjost? Okroglo 50! Koliko časa leže kokoš? 21 dni ... tudi 14! ...

Tudi razsodišče smo imeli – Marto in Ladota. Povezovalka Poldkova Mihela je povedala pristrčno: Naše kmečko dekle se izživlja pri delu v domači hiši in na domačem polju. V pesem razliva svojo radost in svojo bol. Na to temo so se predstavila šentjoška dekleta kot perice z domiselno sceno in igrivimi prizori.

Predstavila sta se dva junaka, ki bi lahko spremenila težak gospodarski položaj v Jugoslaviji. Če bi le dovoljenje dobila od ZIS-a. Iz njih sta pričarala denar, ki se je po vrednosti večal. Nazadnje smo lahko že videli novih 20 tisočakov, brez kate-rega danes ne moreš več v trgovino. Joj, kakšno ploskanje je odmevalo v polni dvorani. To sta bila

Mihov Peter iz Smrečja in Tinetov David iz Kurje vasi.

Spodbudili smo tudi Kuclerjevega Radota iz Butajнове in njegovega sina Toneta. Zaigrala sta tri domače. Za vesel konec pa so poskrbeli šentjoški folkloristi, ki napredujejo pod vodstvom viškega študenta Ladota in Poldkove Irene iz Šentjosta. Na koncu pa je bilo povedano, da se je na današnji dan rodil slovenski pesnik, pisatelj, dramatik in gledališki kritik Branko Hofman, ki si je izbral svoj prostor pod soncem v Lipalici pri Horjulu. Torej na mnoga zdrava leta ti želi polna dvorana v Šentjostu.

In nazadnje zapojmo čast in hvalo rojstvu »naše republike. Pa če je navsezadnje še tako zapufana, skritizirana, obtoževana in očrnjena« ostaja in bo

ostala naša domovina. Nastopajoči so dobili in pojedli kurjo obaro, s katerim se je trudila Poldkova žena Pavla. Posladkali smo se tudi z Borutovo specialiteto in še to: kokoška je odkokodajala za Mihovim Jožetom v Smrečje. Glavno breme je nosila Snapkova Marta. Glasbo spušal in luč privljal Snapkov Peter mlajši, prostovoljne prispevke pa pobirala in se zahvaljevala Tonetova Marica. Nabralo se je toliko, da smo pokrili vse stroške, razen elektrike.

Iz vsega tega je razvidno, da smo v Šentjostu veselo praznovali dan republike, vsem vsakdanjim težavam takim in takim, gospodarskim in političnim v brk.

Kavčič Ivanka – Snapkova

Iz velikih dni boja za naše življenje

Presenečenje

Bilo je 28. oktobra 1941, okrog 13. ure. Dan je bil pust in meglen. Ponoči je zopet zapadlo nekaj snega tako, da je bila vožnja s kolesom otežkočena. Odločil sem se, da obiščem vas pod Krimom. Peljal sem se s kolesom po Ižanski cesti. Bil sem že mimo Keršičeve hiše, ko sem v megli približno deset metrov pred seboj zagledal grupo italijanskih vojakov. Hitro sem se obrnil in se vrnil nazaj na dvorišče Keršičeve hiše. Kolo sem priložil ob zid in se skril v hlev. V jasli sem zakopal šop Slovenskih poročevalcev katere sem imel pri sebi. V hlevu je bilo temno in mudilo se mi je, poleg vsega pa sem v vsej naglici z eno nogo stopil v vedro, polno vode. Hitro sem si pomagal in osvobodil čevlji, ki se mi je zataknil v posodo. Bil sem že pred hlevom, ko so prišli Italijani. Na steni je visela konjska oprema. Pričel sem si jo z zanimanjem ogledovati, sam sebi sem prigovarjal, da je že dotrajana in jo bo potrebno zamenjati. V tem pa so me Italijani že obkolili in me začudeno gledali izpod čelad. Delal sem se kakor, da jih ne vidim, obrnil sem se in šel proti hiši – ob špalirju naperjenih pušk. V tem je iz hiše prešel gospodar Keršič hitro sem mu zavpil: »Prišel sem pogledat komate, kmalu jih bom prišel popraviti. Mi posodiš tlačenko, bolj prazno imam kolo!«

V tem mi jo je njegov sin tudi prinesel in navidezno sem polnil zračnice.

Hotel sem prijeti kolo, ko me je zgrabil za roko vodje patrola in mi rekel v očitnem primorskem narečju: »Zakaj ste bežali, ko ste nas zagledali?« To vprašanje je še nekajkrat ponovil.

Prisiljeno sem se zasmejal in mu odgo-

voril, da imam na kolesu italijanske zračnice, katere pa morajo biti večkrat in močno natlačene. Jezno je odgovoril, da mu ni mar, pa čeprav so ruske. Nadalje so me spraševali tudi kje delam. Odgovoril sem, da v Tobačni tovarni.

V ta mučni pogovor pa se je vmešal gospodar Keršič, oče legendarnega Pavla Keršiča – Ježka. Izmazal me je, češ da slabo zaslužim in dodatno delam, da lahko preživljam družino. Na kolesu pa sem imel tudi torbo v kateri sem imel vedno shranjenega nekaj sedlarskega orodja in zaščitnih jermenov za komuflačo. Prav tako pa sem bil dogovorjen tudi s Škafarjevo družino na Ižanski cesti, da se lahko vedno izgovorim na njih, če me slučajno zaustavijo na cesti. Podoben dogovor pa sem imel tudi s Snojevim Francetom v vasi Lipe na koncu Črne vasi.

Italijanski podoficir je bil z mojim odgovorom očitno zadovoljen, zato mi je strogo naročil, da se moram pred osmo uro zvečer vrniti nazaj, sicer bo straža streljala.

Patrulja je odšla in čez noč zasedla hišo Jožeta Pozarška na Ižanski cesti. Po Poročevalca in letake je odšla v hlev Keršičeva hčerka Lojzka. Literatura je kmalu bila razpečana na vsa potrebna mesta. Naglo sem pohtel v Brest, kjer sem imel dogovor s članom vaškega odbora Jožetom Prekom. Prespal sem pri svojih starših. Moja mama mi je bila obveščevalka in kurir.

Moja pot iz Bresta se je zaključila naslednji dan. Obiskal pa sem še gostilničarko Nežko Škrjanc v Mateni, ki je bila moja zaupnica vseskozi do dokončne osvoboditve. Tisti dan sem svoj zadnji obisk opravil pri družini Ukmar v Mateni.

MATIJA ŠKRABE